

Arvoisat seminaarin osallistujat!

Olemme kokoontuneet tänne Laajavuoreen SOTE 2020-hankkeen aloitteesta pohtimaan täksi iltapäiväksi, mitä palveluja meidän maakunnassamme on ja pitäisi olla avoinna tai muuten saavutettavissa kansalaisille vuorokauden ympäri 24/7. Kuten tuossa ohjelmassa mainitaan, Sote- hanke teki kansalaiskuulemiskierroksia ympäri maakuntaa ja halusi kuulla, mitä palveluja asukkaat kokevat tarvitsevansa, jotta arki sujuisi. Yksinäisyys ja turvattomuus koettiin suuriksi uhkatekijöiksi etenkin ikääntyessä ja sairauksien kanssa etäämmällä keskitetyistä palveluista elettäessä kun nuoret muuttavat pois kotiseudultaan. Osalla aistirajoitteet, heikkenevä kuulo ja näkö sekä liikuntakyky ja muistitoiminnot vaikeuttavat palveluihin hakeutumista ja niiden käyttöä. Osa palveluista pitäisi olla lähellä helposti saavutettavissa, osa voisi sijaita kauempanakin, jos vain niihin pääsy onnistuu.

Pitkät matkat maakunnan ääriosista keskuskaupunkiin ja palvelujen keskittyminen varsinkin virka-ajan ulkopuolella voivat luoda maaseudun vanhenevalle väestölle kuvan epätasa-arvoisuudesta ja heitteillä olemisesta, kun omat voimat ehtyvät. Kyse ei ole pelkästään terveydenhuollon palveluista, vaan samaan aikaan myös poliisin toiminta-alueita on laajennettu ja virka-ajan ulkopuolinen toiminta pitkälti keskitetty tänne Jyväskylään, samoin kriisi- ja sosiaalipäivystys isolta alueelta, Turvakoti ja suun terveydenhuollon päivystys. Ensihoidon yksiköitä on vähennetty pienemmistä kunnista, kotihoidon ympärivuorokautista apua saa vain keskustaajamissa asuvat, turvapalvelu tulee kaukaa, jos tulee.

Ilmastonmuutos vaihtelevine sääoloineen saattaa nimittäin katkaista sähköt, jolloin tietoliikennekään ei toimi, turvapuhelimesta, kännyköistä ja linkkimastoistakin loppuu virta. Vettä ei tule eikä mene eikä lämmitys toimi, ruoka pilaantuu jääkaappeihin ja pakastimiin. Kaatuneet puut saattavat tukkia tiet, teiden auraus ja kunto muutenkin rappeutuu. Vapaaehtoista talkootyötä ja naapuriapua tarjoavia ei tahdo löytyä. Sairaus vie ajokyvyn ja –kortin, jolloin itsenäinen avun hankkiminen vaikeutuu entisestään. Kotona pitäisi asua ja pärjätä kuitenkin mahdollisimman pitkään, mutta miten?

Onko sähköiset etäkommunikaatiomahdollisuudet avainsana ja millä tekniikalla niitä voidaan toteuttaa kaikenikäisten tarpeissa niin palveluiden tuotannossa kuin muussakin yhteydenpidossa, esim. etäämmällä asuvien omaisten tai ystävien kanssa? Valokuituverkon kattavuus on vielä heikkoa ja katvealueita edelleen on, joten esim. kuvayhteyden välittäminen on haastavaa. Pitäisikö yleistä kansalaisneuvontaa tehostaa esim. hätä- ja poikkeustilanteita tai arkista tiedonhankintaa ajatellen esim. koulujen tai kylä- ja järjestötoiminnan toiminnan kautta? Kansalaisten valtakunnallinen neuvontapuhelin 0295 000 on jo olemassa, mutta sitä ei taideta tuntea kovin hyvin eikä palvele öisin eikä sunnuntaisin, jolloin kaikki muutkin palvelut ovat kiinni. Myös vastaavat verkkosivut ovat olemassa <http://www.kansalaisneuvonta.fi/kansalaisneuvonta/fi/> . Kun jotain sattuu, Hätäkeskus on tukossa soittajista kun muuta vaihtoehtoa ei tunneta tai ole.

Olisiko maaseudulla ja miksei kaupungeissakin työttömille käyttöä vanhusten, pitkäaikaissairaiden, ja miksei lapsiperheidenkin, arkielämän tukena ja turvana? Voisivatko he elää lähempänä toisiaan, kenties seinänaapureina tai olla edes etäyhteydessä toisiinsa säännöllisesti?

Sote- uudistuksen tavoitteena on valtavat säästöt jo nyt hiipuvissa palveluissa. Mistä siis apua edellä tunnistettuihin pulmiin? Miten eri palveluita voitaisiin suunnitella koordinoitummin, kun järjestäjinä ovat eri ministeriöiden ja hallinnonalojen tahot? Onko sote-uudistus maakuntahallintoineen mahdollisuus saada muutosta tähän?

Tänään meillä on asiantuntijoita eri sektoreilta esittelemässä edustamiaan palveluita, joiden tasapuolista saavutettavuutta voidaan myös pohtia tässä iltapäivän aikana, miten se mahdollistetaan jatkossa täällä pitkien etäisyyksien maakunnassa. Paikalla/linjoilla on myös edustaja STM:stä kertomassa meneillään olevasta sosiaali- ja terveydenhuoltolain uudistuksesta, mitä muutoksia se Keski-Suomessa jatkossa tuo tullessaan päivystysaikaisiin palveluihin näillä näkymin.

Luovutan seuraavaksi puheenvuoron sairaanhoitopiirin päivystysalueen ylilääkäri Johanna Tuukkaselle, joka kertoo miten terveydenhuollon päivystyspalvelut ovat muuttuneet viime vuosina maakunnassamme ja miten niiden tilanne jatkossa tulee olemaan.